

ILUARSIISSUT

Isumaliutissiissut 20. november ullulernerqarsimasoq taarserpaa

(Iluarsiissutip ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut allannguutissatut siunnersuutaasa kalaallisoortani oqaaseq amigaataasoq iluarshivigaa)

Nunatsinni tunngaviusumik inatsiseqalernissaanik siunnersuusiortussamik isumalioqatigiissitamik pilersitsinissaq Inatsisartut Naalakkersuisunut piginnaatitsissummik tunniussinissaat siunertaralugu Inatsisartunut aalajangiiffissatut siunnersuut.

pillugu

siunnersuutip aappassaaneerpeqarnerani

Inatsisinut Ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISSUTAA

Suliaqarnermi Inatsisinut Ataatsimiititaliap uku inuttarai:

Inatsisartunut ilaasortaq Anders Olsen, Siumut, Siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Michael Rosing, Demokraatit, Siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Iddimangiiu Bianco, Inuit Ataqtatigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Laura Tàunâjik, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Debora Kleist, Inuit Ataqtatigiit

1. Aallaqqaasiutigalugu oqaaseqaatit

Aalajangiiffigisassatut siunnersuut una Naalakkersuisullu ”Kalaallit Nunaanni inatsisinut tunngaviusussanut isumalioqatigiissitamik pilersitsinissamut nalunaarusiaat” agguanneqarpoq saqqummiunneqarlunilu tallimangornermi 18. november nal. 18.00 kingoqqullugu. Siullermeerutaasumik suliarineqarpoq 19. november, aappassaaniigassangortinneqarlunilu ulloq 21. november.

Nassuiaatip kalaallisuunngornera 103-nik qupperneqarpoq danskisuunngorneralu 76-inik qupperneqarluni.

Taamaalilluni isumaliutissiissusiornermut Inatsisinut Ataatsimiititaliamut atugassiissutaasut ajornakusoortorsiorititsisorujussuupput, soorluttaaq Inatsisartut aalajangiinnginneranni innuttaasut oqallisiginninnissaminnut periarfissaat pitsaanerpaasimangitsut.

Tamanna pillugu aalajangiinerit Inatsisinut Ataatsimiititaliap tusaatissatut tiguai, ajornartorsiutillu imaannaangitsut siunnersuummit nassuiaammillu imarinqartut pillugit isummernissamut ataatsimiititaliamut atugassaritinneqartut tunngavigalugit ataatsimiititaliaq iliuuseqarpoq. Ataatsimiititaliap ajuusaarnartippaa siunnersuutip katersuunnermi siusinnerusukkut saqqummiunneqarsimasinnaannginnera, taamaalilluni sukumiinerusumik (illersorneqarsinnaanerusumillu) suliarinninnissamut periarfissaqarsimassagaluarimat.

Annilaanngatigineqarsinnaavoq matuma kingornatigut kinguaariillu tullit tupigusuutigissagaat, imminnullu aperalutik ilumut tunngaviusumik inatsisissaq pillugu Kalaallit Nunaanni isumalioqatigiisitamik pilersitsinissamut aalajangiineq ima pingaaruteqanngissimatigisinnaasoq, allaat Inatsisartut innuttaasullu siunnersuummut isummernissaminnut eqqartuinissaminnullu sapaatip akunnerata naaneranik taamaallaat piffissaqartinneqarlutik.

2. Siunnersuut tunuliaqutaalu pillugit

Kalaallit Nunaannut inatsisit tunngaviusut pillugit isumalioqatigiisitamik pilersitsinissaq pillugu Inatsisartut aalajangiinissaannut tunngaviusussamik nassuiaammik Inatsisartunut saqqummiussinissamik Naalakkersuisut peqquneqassasut 2011-mi ukiakkut ataatsimiinnermi Inatsisartut isumaqatigiittut aalajangiipput. Suliaq taamanikkut Naalakkersuisuusunit aallartinneqarpoq 2013-imilu qinersinerup kingorna Naalakkersuisunit nutaanit ingerlateqqinneqarluni. 2014-imili kingumut qinersinissamik nalunaaruteqartoqarmat suliaq suli naammassineqanngilaq. Tamatuma kingorna nassuiaammik suliaqarneq unitsinneqarpoq. 2015-imi upernaakkut ataatsimiinnerni Naalakkersuisut Inatsisartunit pisussaaffilerneqarput ”Kalaallit Nunaata Tunngaviusumik inatsisissaa pillugu isumalioqatigiisitamik pilersitsinissaq pillugu nassuiaammik 2016-imi Inatsisartunut saqqummiusseqqullugit taamaaliornikkut Namminersorlutik Oqartussat qulaajakkamik tunngaveqarlutik Kalaallit Nunaata tunngaviusumik inatsisissaa pillugu isumalioqatigiisitamik pilersitsinissaammata.”

Taamaalilluni nassuiaatip maannakkut saqqummiunneqartup suliaq katillugu ukiut pingasut missaani suliarineqarsimasoq saqqummiuppaa.

3. Toqqagassat suut aalajangiunneqassappat?

Inatsisartut nassuiaammik tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitamik pilersitsinissaanermut tunngavissiisnaasumik kissaateqarsimapput. Nassuiaat taanna

maannakkut saqqummiunneqarsimalerpoq. Taamaalilluta ataatsimut isigalugu tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitamik pilersitsisoqassanersoq maanna aalajangertussanngorparput.

Tassungali aalajangiussassat allat aamma ilanngunneqassapput, tassani ilaatigut:

- Tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitap suliassai suussappat?
  - Tunngaviusumik inatsimmut naalagaaffeqatigiinnerup killiliussaata iluani Kalaallit Nunaannut atuuttussamut missingiusiussava – tassa tunngaviusumik inatsit inatsisitigut tunngaviusumik inatsisip ataaniittoq, taamaalillunilu tunngaviusumik inatsimmut akerliusunik aalajangersagartaqarsinnaanngitsoq?
  - Tunngaviusumik inatsisissamut naalagaaffeqatigiinnermit aninermut pisinnaasumut atatillugu akuersissutigineqartussamut atuutilersussamullu missingiusiussava – tassa tunngaviusumik inatsimmut Kalaallit Nunaannut nutaatut naalagaaffinngortumut atuuttussamut?
  - Tunngaviusumik inatsimmut ”marloqiusamut” missingiusiussava, tassa tunngaviusumik inatsimmut naalagaaffeqatigiinnerup killiliussaata iluani atuuttussamik immikkoortulimmik, kiisalu allamik immikkoortulimmik Kalaallit Nunaat namminiilivippat naalagaaffinngorlunilu atuutilersussamut?
- Isumalioqatigiisitaq qanoq inuttalersugaanikkut katitigaassava?

3.1. Tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitaq tunngaviusumik inatsisissamut missingiummik naalagaaffeqatigiinnerup killiliussaata iluani Kalaallit Nunaannut atuuttussamik suliaqassava?

Kalaallit Nunaata tunngaviusumik inatsimmik naalagaaffeqatigiinnerup killiliussaata a iluani Kalaallit Nunaannut atuuttussamik akuersissuteqarnissaminut periarfissaqarnera qularnartunganngilaq, taamatuttaaq taamaattoqarpat tunngaviusumik inatsisip taamaattup Naalagaaffiup Danmarkip tunngaviusumik inatsisaanut Namminersornerlu pillugu inatsimmut naapertuuttusariaqarnera. (Inatsisinut Ataatsimiititaliap UKA2015/62-imut aamma 111-imut aamma 138-imut isumaliutissiissutaanut kiisalu nassuiaammut innersuussisoqarpoq).

Tamatuma (inatsisitigut naalackersuinikkullu) unammillernartut nassatarisinnaasai Savalimmiuni misilittakkat takutippaat.

Ataatsimiititaliap maluginiarpaa Naalakkersuisut nassuiaatikkut paasissutissiisut Kalaallit Nunaannut tunngaviusumik inatsisissaasinnaasumik suliaqarsinnaanermut Kalaallit Nunaannut ikiuukkumalluni danskit statsministeriat neqeroorsimasoq.

3.2. Tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitaq tunngaviusumik inatsimmut naalagaaffeqatigiinnermit aninermut pisinnaasumut atatillugu akuersissutigineqartussamut atuutilertussamullu missingiummik suliaqassava?

Tunngaviusumik inatsimmut missingiummik maannakkorpiaq suliaqartoqarnissaanut tapersiisunik akerliusunillu tunngavilersuuteqartoqarsinnaavoq.

Illuatungaatigut tamaanna innuttaasut kinaassusiannik ataqatigiinnerannillu nukittorsaatitut nalilerneqarsinnaavoq ("nation-building"), soorluttaaq innuttaasut namminiilivinnissaq pillugu aalajangiussinnginnerminni tunngaviusumik inatsimmut missingiummik isummerfigisinnaasaminnik peqarnissaat pitsaaquteqarsinnaasoq.

Aappaatigut imaassinnaavoq namminiilivinnissaq pillugu aalajangiussisoqannginnerani suli ukiut arlallit ingerlajumaartut, apeqqutaalerporlu taamanikkut naalakkersuineramik suliaqartuuumaartut Kalaallit Nunaanni tunngaviusumik inatsit pillugu aalajangiussiumaartut, isumalioqatigiisitaq isumaliutissiissusiaanik ukiunik arlalinnik pisoqaassusilimmik, namminneq sunniuteqarfigisimanngisaminnik immaqalu ataasiakkaatigut naleqqukkunnaareersimasumik, tunngaveqarlutik aalajangiussinissatik kissaatigissaneraat.

3.3. Tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitaq tunngaviusumik inatsisissamut missingiummik "marloqiusamik" suliaqassava, tassa tunngaviusumik inatsimmut naalagaaffeqatigiinnerup killiliussaata iluani atuuttussamik immikkoortulimmut, kiisalu allamik immikkoortulimmik Kalaallit Nunaat namminiilivippat naalagaaffinngorlunilu atuutilertussamik?

Tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitamik pilersitsinissaq pillugu apeqqummut isumaliutissiissummini siullermi (UKA2011/61 aamma 72) Inatsisinut Ataatsimiititaliap inassutigaa, Kalaallit Nunaannut tunngaviusumik inatsimmik marloqiusamik suliaqarsinnaaneq ajornannginnersoq nassuiaammi nalilersorneqassasoq – taamaalilluni Kalaallit Nunaannut tunngaviusumik inatsimmik Namminersorlutik Oqartussat ataanni atuuttumik danskillu tunngaviusumik inatsisaannut tapertaasumik suliaqartoqarluni, peqatigisaanillu immikkoortumik Kalaallit Nunaata namminiilivinnerani atuutilersussamik suliaqartoqarluni.

Naak nassuiaammi ersikkaluartoq Naalakkersuisut inassuteqaat taanna maluginiarsimagaat, nassuiaat nalilersuineramik taamaattumik imaqartunganngilaq. Ilaatigut apeqqutaavoq Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat tunngaviusumik inatsimmik, Namminersorlutik Oqartussat inatsisitigut piginnaatitaaffii avaqqullugit aalajangersagartalimmik akuersissuteqarsinnaanerit inatsisitigut ajornannginnerisoq, tamanna aalajangersakkat taakku aatsaat Kalaallit Nunaat inatsisiliornikkut piginnaatitaaffeqalerpat atuuttussanngussappata.

Inatsisinut Ataatsimiititaliap maluginiarpaa nassuiaatip – tamanna kissaatigineqarpat – “tunngaviusumik inatsimmik marloqiusamik” suliaqaqqullugu Tunngaviusumik Inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitaq pisussaaffilersinnaagaa. Ersernerlupporli taamatut aaqqissuussinerup inatsisitigut ajornannginnera pillugu Naalakkersuisut naliliisimanerannut ersiutaanersoq – imaluunniit taamaassorinninnerunersoq sukumiinerusumik nalilersorneqarsimanngitsoq misissorneqarsimanngitsorlu.

3.4. Pituttugaanngitsumik atassuteqarneq

Nassuiaammi siunniunneqarpoq isumalioqatigiisitaq suliassaanut ilanngunneqarsinnaasoq, tunngaviusumik inatsisissamut missingiut aalajangersakkanik, naalagaaffimmi inatsisitigut akuerineqartumik Kalaallit Nunaata naalagaaffimmik allamik pituttugaanngitsumik atassuteqalersinnaanera pillugu aalajangersaasumik ikkussisoqassasoq.

3.5. Isumalioqatigiisitaq inuttalersugaanikkut qanoq katitigaassava?

Nassuiaammi siunniunneqarpoq – tamanna Inatsisinut Ataatsimiititaliap siusinnerusukkat kaammattuutaanut naapertuuttumik – tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitamii pilersinneqarsinnaasumi partiit tamarmik aallartitamik peqataatitaqassasut.

Nangillugulu siunniunneqarpoq isumalioqatigiisitaq arfineq marluk aqqanillillu akornanni amerlassusilinnik inuttaligaassasoq, partiillu tamarmik qanoq angitiginertik tunngavigalugu peqataatitaqassasut. Sinnisussanik toqqaasoqassanngilaq.

Kiisalu siunniunneqarpoq isumalioqatigiisitaq siulittaasua partiimit naalakkersuisuutitaqartut siuuttuannit inassutigineqassasoq, siulittaasuatalu tullia illuatungiliuttut anginersaannit inassutigineqassasoq.

Nassuiaammi kaammattuutigineqarpoq Naalakkersuisunut ilaasortat tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitamut peqataasussatut toqqarneqarsinnaassanngitsut.

3.6. Tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitaasinnaasup suliaasaanut tunngatillugu pissutsit allat

Nassuiaammi siunniunneqarpoq aalajangersimasunik aggersitanik immikkut ilisimasalinnik aalajangersimasunik amerlassusilinnik, ilisimasaminnik tapiuteqartussanik taaseqataasinnaanngitsunilli, toqqaasoqarsinnaasoq.

Nassuiaammi aamma siunniunneqarpoq isumalioqatigiisitap allatseqarfissaanik namminersortumik, allatseqarfiup pisortassaanik, suleqataasunik ilinniagartuunik marlunnik minnerpaamik aappaa inatsisilerituujusumik kiisalu paasissutissiisarnermik suleqataasumik inuttaligaasumik, pilersitsisoqassasoq.

Inatsisinut Ataatsimiititaliap maluginiarpaa nassuiaammi imatut allassimasoqartoq:

- *Kalaallit Nunaanni inuit naalagaaffimmi inatsisilerinikkut immikkut ilisimasaqartunik inatsisilerituunik imaluunniit politikikkut sulinerup aamma pisortat aaqqissugaanerisa iluanni ukiorpassuarnik misilittagaqartunik inatsisilerituunik arlalissuarnik (peqatigisaanillu kalaallisut oqaaseqartunik, tassanilu minnerusutut nalilerneqassagunarnani) suli peqanngillat. Taamaattumik ilalernarpoq isumalioqatigiissitamut immikkut aggersakkanik immikkullu ilisimasaqartunik toqqaasoqalerpap (immaqalu aamma allattoqarfimmi atorfinitsitassat) aalajangersimasunut suliaqarfimmut killeqartitsisoqannginnissaa, kisiannili allatigut attuumassuteqartumik misilittagaqarneq aamma isumalioqatigiissitap sulineranut pingaaruteqartutut iluaqutaasinnaasullu aamma akuerineqarpata.*
- *Isumalioqatigiissitami oqaatsit qularnanngitsumik tassaassapput kalaallit oqaasii. Kalaallit oqaasii Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik oqaasiuppup. Ilimanarluinnarpoq nunap aaqqissuussaananeranut aqunneqarneranullu maleruagassanik tunngaviusussanik pingaartumik suliaqarneq aamma nunap aaqqissuussaananeranut aqunneqarneranullu maleruagassanut tunngaviusussanut missingersuusiorneq aallaaviatigut kalaallisut ingerlanneqassasoq. Danskisut nutserisoqassaaq, kisiannili isumalioqatigiissitami sulinerup oqallinnerullu annertunersaa oqaasertaliussanut tunngasuussallutik aamma aalajangersimasutigut oqaatsitigut oqaasertalersuinerit isiginiarneqassallutik, taamaattumik tamanna oqaasertanik allannermi toqqaannartumik peqataasussanut atorfilinnut kalaallisut oqaaseqarnissamut piumasaaqateqarfiussalluni. Tamanna isumaqanngilaq isumalioqatigiissitami peqataanissamut kalaallisut oqalussinnaasariaqartoq, kisianni pisinnaanngikkaanni oqaasertanut tunngasunik kalaallisut oqallinnermi qanoq annertutigisumik peqataasoqarsinnaananeranut paasinartumik killeqassalluni.*

- *Aggersakkanik allatigullu suliatigut immikkut ilisimasalinnik toqqaanermi ilalernarpoq aamma Kalaallit Nunaanni siunissami ilinniartitaanikkut qaammarsaasoqarnissaanillu pisariaqartitsisoqarnera pillugu eqqarsaateqarnissaq. Pingaartumik nunap aaqqissuussaananeranut aqunneqarneranullu maleruagassanik tunngaviusussanik oqaasertaliussat nassuiarnerinut tunngatillugu ilaatigullu kinguaariinni tulliuttuni ilinniagaqartut, atorfillit, politikerit naggataatigullu, minnerunngitsumillu innuttaasut kalaallit ilinniartitaaneri qaammarsarnerilu. Nunap aaqqissuussaananeranut aqunneqarneranullu maleruagassat tunngaviusut nutaarluinnaat kalaallit nunaanni naalagaaffimmi inatsisitigut ileqqunik nutaanik pilersitseqataassaaq, kingorna erligisariaqartoq. Politikerit, atorfillit immikkullu ilisimasallit sulinermi peqataasimasut nunap aaqqissuussaananeranut aqunneqarneranullu maleruagassat tunngaviusut siunissami nassuiarnissaannut paasissutissarsiffiussapput, taamaalillutillu aamma oqaasertat siunissami nassuiarnerini ilaatigut pingaaruteqassallutik. Pissuseq taanna nunap aaqqissuussaananeranut aqunneqarneranullu maleruagassanik tunngaviusussanik sulinermi peqataasussanik inunnik toqqaanermi, oqaluttuarisaanermi peqataasussat, pingaaruteqarpoq eqqaamassallugu. Pitsaasuussanngilaq Kalaallit Nunaata aaqqissuussaananeranut aqunneqarneranullu maleruagassanut tunngaviusunut suliatigut annertunerpaamik ilisimasaqalertussat inuiaqatigiinni kalaallit pisariaqartitani qulaani allassimasunut pissarsiarineqarsinnaanngippata.*

Immikkoortut issuarneqartut tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitami inatsisilerinikkut piginnaasaqartunit ikiorneqarnissamik pisariaqartitsinerup missukutaarineqannginnissaa pillugu Inatsisinut Ataatsimiititaliap mianersoqqusinnissaanut tunngavissippaat.

Tunngaviusumik inatsit *inatsisaavog* – inatsisaallunilu annertoorujussuarnik nassataqartussaq, tunngaviusumik pisinnaatitaaffinnik pisussaaffinnillu aalajangersaasoq, taamaalillunilu inatsisiliortut pituttorneqaratik malittarisassiorsinnaanerannik killiliisoq, atatillugulu inatsisilianut allanut ataaniittunut tamanut sinaakkusiisuusoq. Inatsisit suulluunniit sukumiisumik ilusilersorneqarneranni inatsisinik immikkut ilisimasaqarnissaq teknikikkullu piginnaasaqarnissaq pisariaqarpoq. Tunngaviusumik inatsimmut tunngatillugu pisariaqartitsineq minnerunngilluinnarpoq, tassami kukkunerit, amigaatit ilusiliinerillu isumaliutigilluagaanngitsut annertoorujussuarmik kinguneqarsinnaammata, taamatullu kukkunernik amigaatinillu iluarsisinnaanerit inatsisinut allanut naleqqiullugu killeqarnerullutik.

Inatsisinut Ataatsimiititaliap aamma oqaatigisariaqarjaa, naalackersuinerimik suliaqartut, atorfilittat immikkullu ilisimasallit tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitami sulinermi tapiuteqarsimasut (ingammik inatsisit eqqarsaatigalugit) tunngaviusumik inatsisip

qanoq paasineqarnissaanut aallerfittut *nalilernerqarsinnaanngitsut*. Inatsisitigut tunngaviit (tamanna inatsisip oqaasertai eqqaassanngikkaanni) tassaassapput isumalioqatigiisitap isumaliutissiissutaa (kiisalu inatsimmut nassuiaatit, tamanna tunngaviusumik inatsimmut nassuiaatinik suliaqarnissaq toqqarneqarsimappat, taamak iliorneq qanoq paasinninnissamut tapiuteqarnissamik pisariaqartitsisoqarnera eqqarsaatigalugu siunertamut pitsaasuusinnaavoq), kiisalu Inatsisartut tunngaviusumik inatsisissaq pillugu siunnersuummut tunngatillugu isumaqatigiinniarnanni.

Tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitap akisussaaffigisussaavaa, isumalioqatigiisitap isumaliutissiissutaata suliarinissaa, tunngaviusumik inatsimmut missingiutip tunngaviusumillu inatsimmut missingiummut nassuiaatit piusinnaasut ima sukumiitigisumik, peqqissaarussaatisumik, eqqorluartigisumillu suliaaneri, allaat inatsisilerinermi (oqaluttuarisaanermilu) tunngavissatut taanna atorneqarsinnaalersillugu.

Tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitami oqaatsit atorneqartut eqqarsaatigalugit soorunami Inatsisinut Ataatsimiititaliap ilimagaa ilaasortaasut oqaatsit namminneq sungiusimanerusatik atorummassagaat, pisariaqartitsinerlu naapertorlugu nutserisumik pissarsisoqassasoq, taamaalillutik ilaasortat pingaarnertut kalaallisut oqaluttuunngitsut pissutsit piviusut naapertorlugit peqataanissaminnut periarfissinneqarlutik – tamanna soorlu Inatsisartuni sulinermi taamaattoqartoq. Tunngaviusumik inatsimmik piareersaateqarneq innuttaasunik avissaartuutsisinani kattutsitsiniartussaavoq – suliarlu innuttaaqatitta pingaarnertut kalaallisut oqaluttuunngitsut nunatta siunissaanik ilusilersueqataasinnaanerannik mattussinani ingerlanneqarsinnaasariaqarpoq. Taamaammatt tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitap immikkut ilisimasalinnit atorfilittanillu kalaallisut oqaasilinnit taamaallaat sulissunneqarnissaa sumik siunertaqarsinnaanersoq Inatsisinut Ataatsimiititaliap takusinnaanngilaa. Pingaartuuvoq isumannaassallugu pineqartut kattullutik pisariaqartorlu naapertorlugu ilisimasaqarlutik teknikikkullu piginnaasaqarlutik isumalioqatigiisitamut ilaasortat naalakkersuinikkut siumut takorluugaasa kissaataasalu tunngaviusumik inatsimmiilernissaat isumannaassagaat, tamanna inatsisilerinikkut attanneqarsinnaasumik (tamanna ilaatigut ima isumaqarpoq, tassa atuussinnaassusia eqqartuussivinnit akuerineqarsinnaasariaqarluni, pisariaqartoq naapertorlugu paasiuminartuussalluni, kiisalu inuit pisinnaatitaaffiinut il.il. nunat tamalaat akornanni Kalaallit Nunaata pisussaaffiinut naapertuuttuulluni). Ataatsimiititaliilli akuersaarnartippaa, pitsaaquterujussuusinnaasoq inatsisilerituunik marluinnik oqaasilinnik, tunngaviusumillu inatsisit pillugit immikkut ilisimasalinnik tunngaviusumik inatsit pillugu isumalioqatigiisitap suliaqarneranut ikiuuttoqarpat.

4. Aalajangiiffigisassatut siunnersuut

Aalajangiiffigisassatut siunnersuutip oqaasertalerneqarnera malillugu ilutsimisut iluseqartillugu akuersissutiginninnerup nassatarissavaa Naalakkersuisut tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitamik pilersitsinissamut piginnaatitaaffilerneqarnerat. Tamanna ima paasineqassaaq, tassa Inatsisartut Naalakkersuisut nammineerlutik toqqagassanik qulaani eqqartorneqartunik aalajangiussisinnaatikkaat; tassa ilaatigut isumalioqatigiisitap suliassaata sunik imaqarnissaanut isumalioqatigiisitallu inuttalersugaanikkut katitigaaneranut apeqqutit pillugit.

Tamanna aappaatigooqartut paasineqarsinnaavoq, tassami toqqagassanik taakkuningga aalajangiisussat Inatsisartuunissaat / Inatsisartuni ataatsimiititaliaanissaa nassuiaammi erseqqissumik piumasqaataamat.

Inatsisinut Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Siumumeersut Inuit Ataqatigiinneersullu ilimagaat tamatuminnga suliap aallartinneqarnissaanik pisariaqanngitsumik kinguarsaannginnissamik kissaateqarneq tunngaviusoq. Naalakkersuisut kissaatigineqartut piginnaatitaaffilerneqarnissaat ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut taakku siunniuppaat, upperalugulu Naalakkersuisut akisussaassuseqartumik isumaliutigilluagaasumillu suliassaq ingerlatissagaat.

Isumalioqatigiisitalli suliassaasa aalajangerneqarnissaanut tunngatillugu ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Naalakkersuisunut kaammattuutigaat, periuseq qulaani 3.2-p ataani taaneqartoq isumalioqatigiisitap suliassaanut ilanngunneqassasoq, taamaalilluni isumalioqatigiisitaq tunngaviusumik inatsisissamut naalagaaffeqatigiinnermit aninermut atatillugu akuersissutigineqartussamut atuutilersussamullu missingiusiorluni – tassa tunngaviusumik inatsimmut Kalaallit Nunaannut nutaatut naalagaaffinngortumut atuuttussamut.

Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Naalakkersuisut kaammattorpaat isumalioqatigiisitamut siulittaasussamik siulittaasullu tullissaanik toqqaaqqullugit.

Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut tamatuma saniatigut Naalakkersuisut kaammattorpaat – soorlu tamanna aamma nassuiaammi siunniunneqartoq – innuttaasut suliap ineriartorneranik malinnaatinneqarnissaannik isumannaareqqullugit.

Kiisalu ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut pissusissamisoortippaat, suliap ingerlateqqinneranut Inatsisartut ingerlaavartumik malinnaatinneqarnissaat. Inatsisinut Ataatsimiititaliaq Inatsisartuni ataatsimiititaliaavoq tunngaviusumik inatsiseqarnermut tunngassuteqartunik akisussaaffeqartoq. Partiit tamarmik Inatsisinut Ataatsimiititaliami

aallartitaqanngimmata, tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiisitامت tassanilu suliarineqartut pillugit Naalakkersuisunit paasissutissiissutigineqartut suliarineqaraangata partiinit ataatsimiititaliamut ilaasortaaitaqanngitsunit aallartitanit taaseqataasinnaanngitsunit tapertaqartarnissaq amerlanerussuteqartunit kaammattuutigineqarpoq. Ataatsimiititaliaq tamanna naapertorlugu allannguutissatut siunnersuummik saqqummiussivoq.

5. Inatsisinut Ataatsimiititaliap inassuteqaataa

Inatsisinut Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Siumumeersut Inuit Ataqtatigiinneersullu allannguutissatut ssiunnersuummik imaattumik saqqummiussipput:

Nunatsinni tunngaviusumik inatsiseqalernissaanik siunnersuusiortussamik isumalioqatigiissitamik pilersitsinissaq Inatsisartut Naalakkersuisunut piginnaatitsissummik tunniussinissaat siunertaralugu Inatsisartunut aalajangiiffissatut siunnersuut.

Inatsisartut ataatsimiititaliamik sulinasuartussamik pilersitsissapput ("Tunngaviusumik Inatsisissaq pillugu Isumalioqatigiisitaq pillugu Ataatsimiititaliaq"), Inatsisinut Ataatsimiititaliamut ilaasortanik, partiinit attaviitsumillu Inatsisinut Ataatsimiititaliamut ilaasortaaitaqanngitsunit tamanit aallartitanik taaseqataasinnaanngitsunik ilaasortaartumik. Ilaasortat taaseqataasinnaanngitsut ataatsimiititaliami sulinermut taaseqataasinnaanatik peqataassapput. Naalakkersuisut isumalioqatigiisitap suliassaatur aalajangersakkat, katitigaanera, pilersinneqarnera sulineralu pillugit ataatsimiititaliaq ilisimatittassavaat.

Inatsisinut Ataatsimiititaliami ikinnerussuteqartup Demokratineersup siunnersuutip allannguutissatullu siunnersuutip itigartitsissutigineqarnissaat inassutigaa.

Demokraatit inassuteqaatiminnut ilanngullugu ikinnerussuteqartut oqaaseqaataannik imaattumik saqqummiussaqrput:

"Tunngaviusumik inatsit naalagaaffinni namminersortuni tamani inatsisinut tamanut toqqammaviuvoq. Taamaammatt tunngaviusumik inatsisip taamaattup innuttaasunit tamanit toqqammavigineqarsinnaanissaa oqallisigineqarnissaalu pingaarutilerujussuvoq. Tamanna Demokraatit paasinnittarnerat malillugu ima isumaqarpoq, tassa isumalioqatigiisitamik pilersitsiniarnermut, minnerunngitsumillu taassuma suliassaanik inuttalersugaaneranillu aalajangiiniarnerni Inatsisartut akuersissuteqartuusariaqartut. Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut oqartussaaqataanerup aqqani suliamik ingerlatsinissaq immiiniissallugu toqqarfaat, imaaliinnarlutillu maannakkut Naalakkersuisuusut suliassanik taakkuninnga marlunnik isumaginninnissaannut piginnaaffiliillutik, tamanna

ataatsimiititaliamik sulinasuartussamik isiginnaartutut suliap ingerlanneqarneranik malinnaatitsiinnarluni. Demokraatit suliamik ingerlatseriaaseq pillugu kiisalu oqartussaaqataaneq pillugu paasinneriaatsimut ersersinneqartumut assorsuaq isumaliornartoqartitsipput. Innuttaasut tamarmik suliamut peqataatinneqartariaqarput. Ataatsimiititaliat ataatsimiinneri matoqqasuuppata, isumalioqatigiisitamullu ilaasortassanik toqqaanissamut Naalakkersuisut kisimik piginnaatinneqarpata, qanoq ilillutik innuttaasut suliamut peqataatinneqarsinnaappat? Isumalioqatigiisitap sulinermini toqqammavigisinnaasaanik taassuma suliassai pillugit suli aalajangersaasoqanngilaq. Isumalioqatigiisitap suliassaasa aalajangersarneqarnerat tassaavoq isumalioqatigiisitap sulinerani malitassaq taamaammallu Inatsisartunit suliarineqartariaqartoq akuerineqarlunilu.

Isumatusaartumik eqqarsarnej tikkuussivoq namminiilivinneq, aningaasaqarnikkut toqqammavissaq iluarsivigineqarsimanngippat piviusorsiornerunngitsoq kissaatiginaranilu, Danmarkimiit tapiissutisianut taartaasinnaasunik Kalaallit Nunaata, isertitaqaataasunik pilersitsinikkut allanik isertitaqalersinnaaneranut suli ukiut amerlasuut ingerlasussaapput. Tamanna nunani allani ilinniariartoqarsinnaaneranut, peqqinnissaqarfiup inuttalersugaaneranut il.il. aningaasaqarnikkut allanik toqqammavissaqarnissap saniatigut. Soorlutaaq tikkuarumagippat akisussaaffiit amerlasuut tigunikuuagut, tassani ilaatigut isumaginnittoqarfik, tassanilu nassuerutigisariaqarparput innuttaasut kiffartuunneqarnerat isornaatilerujussuummat.

Taamaammat namminiilivinnissaq uaneerarsuarmiinngimmat taamaammallu isumalioqatigiisitamik taassuminnga pilersitsinissaq nukingernanngimmat isumaqarpugut aqqut eqqortoq tassaasariaqartoq ataatsimiititaliamik sulinasuartussamik, isumalioqatigiisitap suliassanik katitigaaneranillu sinaakkusiisunik siunnersuuteqartussamik pilersitsineq. Taamaattoqareerpat Inatsisartut tamarmiusut apeqqut pillugu suliarinnissallutik. Tamatuma suliap, partiinit allanit aamma kissaatigineqartutut, ammasumik ingerlanneqarnissaa isumannaarsinnaassammagu.

Manna isumalioqatigiisitap qanoq ilusilerneqarnissaa pillugu pituttuisumik inassuteqarnissamut periarfissaq kingulliummat, sammisaq pingaartoq una pillugu piunasaqaat, piffissami sivikitsumi periarfissiissutaasumi eqqaasarput saqqummiutissavarput.

Innuttaasut tamarmik peqataatinneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Tassa naalagaaffimmi nutaami pisinnaasumi ikinnerussuteqartut tamarmik, pisinnaatitaaffigisami attatiinnarneqarnissaannut isumannaareqataassapput. Assersuutigalugu oqaatsitigut tunumi Qaanaamilu ikinnerussuteqartoqarpoq, soorlutaaq kalaaleqateqartugut danskisut oqaluttunik – kiisalu nunanit allanit nunasisoqarluni, tamarmik suliap ingerlanneqarneranut

namminneq oqaatsitik atorlugit peqataanissamut periarfissinneqartussat. Meerartaqarpugut inuusuttortaqarlutalu tunngaviusumik inatsimmik allanneqartumik tunngaveqarlutik inuusussanik. Innuttaaqateqarpugut ilinniagaqassutsikkut assigiinngitsorujussuarmik inissisimasunik, tamarmik tunngaviusumik inatsisip ilusilerneqaqqissaarnerata nassatarisai pillugit ilisimatinneqartussat. Suliniaqatigiiffeqarpoq inuit pisinnaatitaaffii pillugit suliniuteqartunik, Transparency Greenland, Ombudsmandit, ilisimatusartut allallu, taakku peqataatinneqarnerat isumarput malillugu pisarialerujussuuvoq Tamatuma saniatigut ullumikkut Kalaallit Nunaanni kia ilumut kalaaliunera inatsisitigut aalajangersarneqanngilaq. Taamaammat pingaarutilerujussuuvoq ullumikkut nunami najugaqartut kalaallisullu imminnut nalilertut tamarmik suliamut tassunga kinaagaluarunilluunniit sumilu najugaqaralarunik akuunissaminnut periarfissinneqarnerat.

Erseqqissaatigiumavarput innuttaasut akuutinniarneqaraangata periutsit amerlasuutigut malinneqartartut amigaateqartarmata. Naalackersuisut innuttaasunik ataatsimiisitsigaangata takkuttartut amerlanertigut tassaasarpur "partiip sakkutuui". Taamaammat pingaarutilerujussuuvoq akuutitsinermut tunngatillugu periutsumik innuttaasunut tamanut akoorusulersitsisumik nassaarnissaq.

Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaata innuttaasullu isummerfigisussaavaat, Naalagaaffiit Peqatigiit inuttut pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissutaannut - meeqqat pillugit isumaqatigiissutaannut, kiisalu isumaqatigiissutinut ilaasortaaffigisallugillu isumaqatigiissutinut allanut amerlasuunut peqataanissarpur kissaatiginerippur, minnerunngitsumillu sorliit ingerlatiinnarsinnaanissaat uagutsinnut ajornannginnersoq paasissallugu.

Naalagaaffik imminut akisussaaffigisoq qanoq ittoq kissaatiginerlutigu sukumiisumik qulaajarniarlugu isumalioqatigiisitap suliassaminik aallartitsinnginnerani apeqqutit amerlasuut qulaajagassaappur. Tamakku tassaappur aningaasaqarnermut, naalackersuineremut, inatsisilerineremut kiisalu isumalioqatigiisitap suliassaata sinaakkutissaanut, kikkut tassani peqataanissaannik kikkut aalajangiisussaanagerat, taakkulu sunik piumasaqaatitaqarnissaat pillugu apeqqutit. Taamaammat Demokraatit suliap nukingiunneqarnera pillugu akerliliisariaqarpoq, isumaqaratta oqartussaaqataanerup aqqani naalagaaffiup nutaassap aallarnisarnissaanut toqqammavissaq kukkusulluinnartoq.

Suliassat siunnersuummi uani annikitsuararsuarmik nassuiaatigineqarpoq, taamaammat akuerseqataassanngilagut."

Inatsisinut   Ataatsimiititaliap   taamatut   oqaaseqarluni   siunnersuut
aappassaaniigassanngortippaa.

Anders Olsen
Siulittaasoq
Siumut

Laura Tàunâjik
Siumut

Michael Rosing
Demokraatit

Debora Kleist
Inuit Ataqtigiit

Iddimangiiu Bianco
Inuit Ataqtigiit